

Loomade veoga seonduvad toimingud

Loomade heaolu teemaline infopäev

Olusvere TMK

Ell Sellis

Vaatenurgad loomade veole

- ▶ Loomade heaoluga seonduv
- ▶ Inimese ülesanded on seotud sellega, et ta on kas
 - ▶ loomakasvataja
 - ▶ loomade eelmine omanik või uus omanik
 - ▶ vedaja, autojuhi või transpordivahendi omaniku rollis
- ▶ Paberitöö ja loomade veo juriidilised alused
- ▶ Majanduslik külg
- ▶ Me ei jõua rääkida loomade veost karjatervise vaatenurgast (kui, siis hästi vähe)

Loomade vedu ja loodusseadused

lamba ja kitse vaatenurk

- ▶ Loomade viibimine transpordivahendis on neile stress. Inimene saab stressi vähendada kuni selleni, et loomad on veokiga harjunud ja sisenevad sinna meelsasti.
- ▶ Dr. Aleksandr Semjonov, Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut ja Margus Proses, VTA loomakaitsebüroo esitlus [Loomade stress ja heaolu](#)
- ▶ Esitlusest. Põllumajandusloomadel esinevad stressivormid: transpordistress, temperatuuristress (külm; kuum), liikumisstress (sh tasakaalu hoidmine), söötmissstress, emotsionaalne stress (karjasuhted lähedavad sassi)
- ▶ Esitlusest. Lamba südamelöökide arv suureneb 20 löögi võrra minutis, kui ta ei näe ülejäänud karja

Loomade vedu ja loodusseadused

- Loomad ja sõidustiil – nagu ilma kinni hoidmata Elroni rongis *versus* linnaliinibussis. Loomadel ei ole kuskilt kinni hoida.
- Veterinaar- ja Toiduameti kodulehel → Loomakaitse → Vedajate koolitus
- Esitlus (Loomade) [Füsioloogia](#). Dr. Aleksandr Semjonov, Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut; Margus Proses, VTA, loomakaitsebüroo
- Esitlusest. Lammas eritab ööpäevas 0,5 kuni 2 liitrit uriini ja 1 kuni kolm kilogrammi rooja. Lihtsalt juhuks, kui tekib küsimus, kas allapanu loomade vedamisel on vajalik või mitte

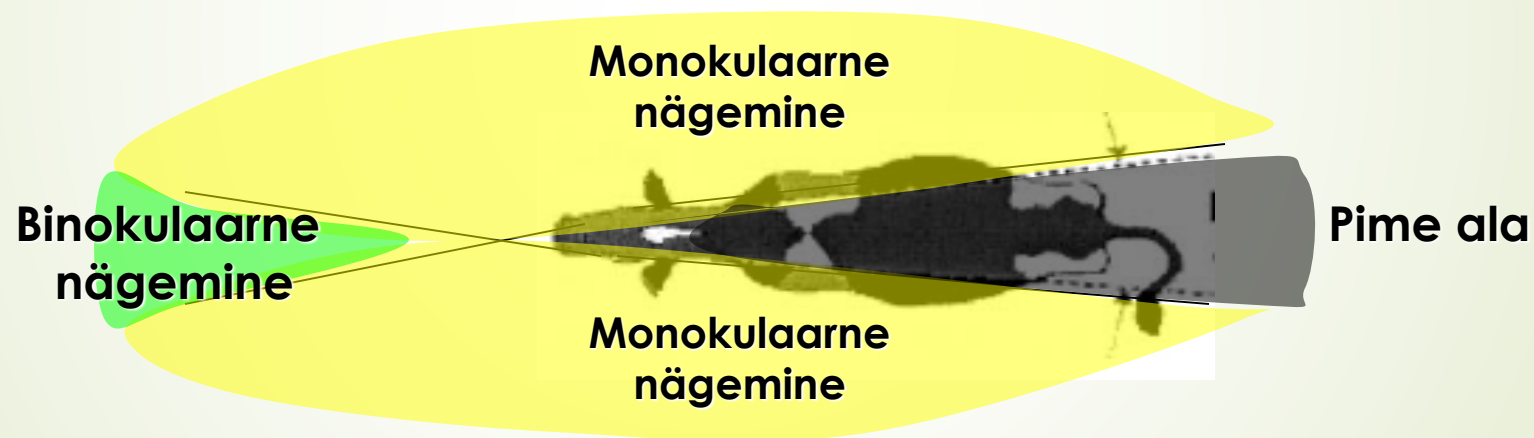
Loomade vedu ja loodusseadused

- Veterinaar- ja Toiduameti kodulehel → Loomakaitse → Vedajate koolitus
- Esitlus [Loomade käsitlemise põhilised aspektid](#), Tarmo Serva, VTA Loomakaitse büroo juhataja
- Esitlusest loomade käitumist mõjutavad tegurite kohta.
 - Lambad on täiesti värvipimedad. Nad eristavad küll objekte, aga ei pruugi neid märgata enne, kui need liikuma hakkavad.
 - Lambad on erinevalt veistest hea ruumilise nägemistajuga, kuid neil puudub võime eristada väikesi detaile, näiteks ei pruugi nad märgata osaliselt avatud väravat. *(Või veel, tahaks nii mõnigi meist siinkohal lisada.)*

LOOMADE KÄITUMIST MÕJUTAVAD TEGURID

Nägemine

Rohusööjate nägemisväli

Loomade vedu ja loodusseadused

- ▶ Tuleb leppida sellega, et loomade vedu on talle stressi tekitav
- ▶ Aga võib loota, et nagu inimestegi transpordil – kui seltskond on hea ja korraldus sujuv, on lootust stressi vähendada.
- ▶ Alternatiiv, et loomi ei tohi üldse vedada, ei tundu ka vastuvõetav.
- ▶ Kariloomi on ajalooliselt ühest kohast teise liigutatud tõenäoliselt nende kodustamisest saadik.

Millistel põhjustel võib loomaomanikul tekkida vajadus loomi vedada?

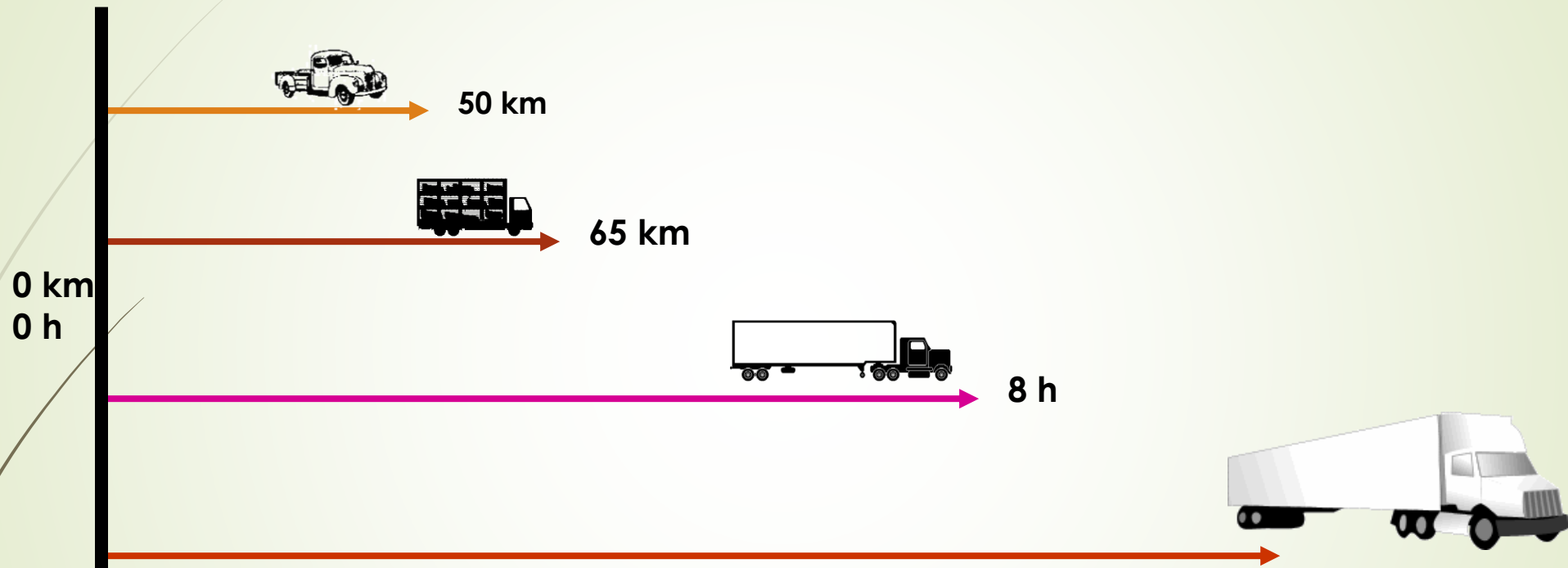
- Sugulooma müük
- Sugulooma ostmine
- Rändkarjatamine
- Tapamajja
- Lihaloomade müük nuumafarmi
- Näitusele
- Arsti juurde

Regulatsioonid.

- ▶ VTA kodulehel Veterinaar- ja Toiduameti kodulehel → Loomakaitse → Vedajate koolitus Tarmo Serva (VTA, Loomakaitsebüroo) koostatud esitlus [Loomade vedu](#)
- ▶ Loomade vedu reguleerib [Euroopa Nõukogu määrus \(EÜ\) nr 1/2005](#), mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal.
- ▶ Eestikeelsed juhised VTA kodulehel: Loomakaitse → [Loomade vedamine](#)
- ▶ Loomakasvatajana otsi konsolideeritud tekste

- ▶ Ei reguleeri lemmiklooma vedu
- ▶ Ei reguleeri looma vedu arsti juurde ja tagasi. Kui see on korraldatud veterinaararsti teadmisel

Lühikesed sõidud on eelistatud, pikad rohkem reguleeritud

Loomakasvataja oma põllutöomasina või veovahendiga – kõige lihtsamad reeglid

AGA AINULT

- Seoses hooajalise **rändkarjatamisega** (**oma** põllutöomasin või veovahend)
- **Kuni 50 kilomeetri kaugusele** (**oma** veovahend)

NÕUDED

- Väldi liigseid kannatusi ja vigastusi
- Vali parima kattega teedest kõige lühem
- Loomadel on piisavalt põrandapinda ja ruum on loomade jaoks piisava kõrgusega 15 cm (sundventilatsioon) 30 cm (loomulik ventilatsioon) peast
- Kontrollid ja korraldad nii, et kõik oleks maksimaalselt hästi

Loomakasvataja oma põllutöomasina või veovahendiga tapamajja, alla 50 km

- Kaasa [Loomapidaja toiduahela alane teatis tapale saadetava lamba-või kitsepartii kohta \(word\)](#)
- Vormi enda ja täitmisjuhendi leiad VTA kodulehelt → Loomatervishoid → Dokumendivormid
- Loomaarstide register on [VTA kodulehel](#)
<https://jvis.agri.ee/jvis/avalik.html#/vetarstparing>
- Toiduahela alase teatise [näidis](#)

Kui ei ole loomapidaja enda veovahendid

- Oled teenuse osutaja
- Teekond on alla 65 km, ei pea olema vedaja tunnistust ega juhi tunnistust
- Rohkem kui 65 km ja kuni 8 tundi kestev vedu
 - Transpordivahendil peab olema vastavussertifikaat
 - Juhil peab olema pädevustunnistus, järgmine koolitus , järgmine koolitus 28.03.2018 registreerimine margus.proses@vet.agri.ee (meelde ei tulefata, tunnistus ei aegu, tuleb pikendada)
 - Vedajal peab olema Veoluba
- Rohkem kui 8 tundi kestev vedu
 - Transpordivahendil peab olema navigatsioonisüsteem
 - Tuleb täita teekonnaplaani, selle osad [1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#) - need on üks tervik
 - (ideaalis 4. ja 5. osa täitma ei pea)

Kui sõidan oma transpordiga Läti loomade järele (üle 65 km, alla 8 tunni)

- ▶ Valin Lätis loomad välja, lepin kokku veoajad ja arveldamise tingimused, jääradele tellin nakkusliku epididüomiidi uuringu, kehtib 30 päeva
- ▶ Uurin nende veterinaarset tausta, aretuseks saan tuua ainult ARR/ARR genotüübiga loomi, mõtlen maedi-visnale
- ▶ Loomade müüjal Lätis on vaja teada arve jaoks minu ettevõtte nime, reg nr, aadressi, postiindeksit käibemaksudokumentide registri numbrit (VAT nr, НДС номер)
- ▶ Et Läti pool saaks vormistada TRACES' es loomadele veterinaarsertifikaati pean teavitama oma maakonna veterinaarikeskust loomade väljastpoolt Eestist ostmise soovist. [Teavitam](#) kaubasaadeise saamisest
- ▶ Veterinaarsertifikaadi jaoks vajab Läti pool hiljemalt kolm päeva enne vedu: ostja nime, numbrit ja aadressi äriregistris; selle koha aadressit ja lauda numbrit, kuhu loomad lähevad, ostja meiliaadressi ja telefoni (veo korraldaja kontaktid); vedaja nime ja veoloa numbrit; auto vastavussertifikaadi numbrit ja riikliku registri numbrit; autojuhi nime, telefoninumbrit, ja pädevustunnistuse numbrit; laadimise kellaaega ja kuupäeva, kavandatava teekonna kestust

Kui sõidan oma transpordiga Lätti loomade järele (üle 65 km, alla 8 tunni)

- Pesed ja desinfitseerid 24 tundi enne väljasõitu haagise ning auto ja haagise rehvid. Täidan desinfitseerimispäeviku. Teen sellest koopia, lisaks veel veoloast, juhi pädevustunnistusest, auto sertifikaadist
- Varustan haagise allapanuga, termomeetriga, ventilaatoriga, joogiveega, vähese söödaga, taskulambiga; võtan kaasa veoloa, juhi pädevustunnistuse, vastavussertifikaadi, desinfitseerimispäeviku, koopiad kõigist neist dokumentidest ja asun teele. Ei unusta surmamisvahendit, kui teekond on üle kolme tunni. Ja auto tavalised dokumendid ja ID-kaart. Lätis lauta minemise jalanõud.
- Laadid loomad peale, ei tule ära ilma veterinaarsertifikaadita.
- Koju tulles paned loomad karantiini, ei suundu esimese asjana oma loomi silitama, desinfitseerid auto ja rehvid, Lätis käinud jalanõud, võtad loomad PRIA's arvele. Hoolitsed Lätist ostetud loomade eest.

Kui sõidad oma transpordiga Lätti loomi viima (üle 65 km, alla 8 tunni)

- Suguloomaks saad Lätti müüa ainult ARR/ARR lambaid, usaldust äratab, kui näitad oma veterinaartestide andmeid
- Uurid jäärade nakkuslikku epidüomiiti ja kõike muud, mida ostja palub uurida. (hinna oled enne kokku leppinud looma hind + veterinaaranalüüsid)
- Arve andmete küsimisel on hea teada, et Läti ettevõtetel on äriregistri number ja käibemaksukohuslase number ühesugune, viimasel on ees LV.
- Nüüd pead ise küsima sertifikaadi jaoks lätlase käest andmeid. (Mäletad, mis see oli?) Segadust võib tekitada, et Lätis kasutatakse eraldi farmi numbrit (= registreeritud loomapidamisettevõttena) ja karja numbreid (analoog meie ehitise numbrile)
- Tellid põlvnemistunnistused, unusta digiallkirjaga tunnistus

Kui sõidad oma transpordiga Lätti loomi viima (üle 65 km, alla 8 tunni)

- ▶ Tellid endale veoloa või kontrollid selle kehtivust, tellid sertifikaadi ja kohe ka sellest koopia
- ▶ Paned loomad veoks valmis. Pesed ja desinfitseerid 24 tunni jooksul enne väljasõitu haagise ning auto ja haagise rehvid. Täidate desinfitseerimispäeviku. Teed sellest koopia, lisaks veel veoloast, juhi pädevustunnistusest, auto sertifikaadist.
- ▶ Varustate haagise allapanuga, termomeetriga, ventilaatoriga, joogiveega, vähese söödaga, taskulambiga; võtate kaasa veoloa, juhi pädevustunnistuse, vastavussertifikaadi, desinfitseerimispäeviku, koopiaid kõigist neist dokumentidest ja asute teele. Ei unusta surmamisvahendit, kui teekond on üle kolme tunni. Ja auto tavalised dokumendid ja ID-kaart. Lätis lauta minemise jalaõud.
- ▶ Laadite loomad peale, ei lahku kodust ilma veterinaarsertifikaadita.
- ▶ Koju tulles pesed ja desinfitseerite oma sõiduki rehvid, haagise ja kummikud ning täidate desinfitseerimispäeviku (kummikute desinfitseerimine on oluline sisse kirjutada).

Kui sõidan oma transpordiga Soome loomade järele (üle 65 km, üle 8 tunni)

- On kõik samamoodi, aga lisaks vajad veel teekonnaplaani.
- Selle 1 osa saadad Soome poolele ette, 2. osa varustad mõlema loomaomaniku allkirjadega.
- 3. osa saadad tagasi Soome veterinaarkeskusele 30 päeva jooksul pärast loomade jõudmist Eestisse
- Sama kõikide pikkade vedude puhul.

Veel kasulikku

- Veterinaarsertifikaadiga loom ei tähenda, et tegemist on terve loomaga. Kahjuks on nii.
- Haige looma sissetoomine võib tähendada enamat kui probleemi sinu karjas.
- Sinu loomade vedamise veokil peab olema elusloomade veole viitav tähis
- 14 tundi + 1 tund + 14 tundi, paus 24 tundi
- Tapamajja saab saata inglisekeelse eluslooma teatisega, kui teekond on lühike.
- Kui sõidan Läti ja teekond on alla 65 kilomeetri, kas lihtne vedu või vajalik veterinaarsertifikaat ja kõik load ja tunnistused?

Naeratus aitab peaaegu alati!

- ▶ Aga on vaja, kehtivad kõik üle 65 kilomeetri pikkuse veo reeglid, sest liigud teise EL riiki.
- ▶ Kindlasti läks midagi meelest ja aja jooksul võivad lingid ja nõuded muutuda. Kaasaajastatud info on leitav VTA kodulehelt
- ▶ Näiteks see, et üle riigipiiri elusloomaks liikuval kitsel ja lambal peab olema elektrooniline kõrvamärk

▶ Täna kuulamast!